ריאיון שנערך בעבר עם חיה נהיר ז"ל ומפורסם כעת במהלך השלושים לפטירתה

עליתי ארצה מפולין בשנת 1933 בגיל תשע, יחד עם הוריי ואחותי הצעירה ממני בשנתיים. אחותי השלישית נולדה כבר בארץ. כמה חודשים לאחר מכן עלו סבי וסבתי, ודודיי הרווקים. שאר המשפחה נשארה בפולין – עד המלחמה. אבי היה חלוץ. בתפקיד 'ראש קן' של ה 'שומר הדתי'.

עם הגעתנו, התגוררנו אצל דודו של אבי שהיו לו מספר בתים בתל-אביב. הגענו בסוף שנת הלימודים, עם תחילת החופש, כך שהייתי צריכה להמתין לתחילת שנת הלימודים בכדי להיכנס לבית- ספר. מכיוון שלא ידעתי מילה בעברית, ניצלתי את שני חודשי החופש ובעזרת אבי לקחתי ספר והוא לימד אותי לקרוא בו. כך למדתי לקרוא עברית והשתלבתי בבית-הספר. היות וחסרו לי שלוש שנות לימוד, נקבע לי ללמוד בכיתה ב' למרות היותי בת תשע. היה זה בית-ספר לבנות במקום בו נמצא היום "בית סוזן דלל". מורתי היתה תימנייה, ממנה למדתי לדבר עברית וחיקיתי את הגייתה, כך שנשמעתי כמו תימנייה. בכל פעם שדיברתי התגלגל צחוקן של שכנותיי –פולניה המדברת כתימנייה.. כשדיברתי עם אמא בפולנית שוב נשמע צחוקם של הילדים כך שהעדפתי לשכוח שפה גלותית זו ולהתעלם ממנה. לבסוף דיברנו עברית ואידיש. עם אבא – עברית, ועם אמא באידיש.

לאה גולדיס (אחותו של דוד זהבי מלחין חבר קיבוץ "נען") היתה מורתי בכיתות ג'-ד'. זכורה לי היטב הצגת סוף השנה- מחזמר אותו הלחין אחיה. הוא הגיע במיוחד לחלל בחליל ועל פי מנגינתו, ביצענו את הריקוד. בכיתה היא שיבחה בפנינו את החיים בקיבוץ ותיארה אותו כמשפחה אחת גדולה. בכיתה ח' עברתי לבית הספר הדתי – "תלפיות". ב-1936 פרצו המאורעות בארץ ואנחנו גרנו ברח' שלוש מס' 1, בבית שנעשה עליו אחר כך סרט. היה זה הבית האחרון באזור היהודי ובהמשך גרו ערביי יפו . עברנו לגור ביחד עם הדוד, בבית ליד התחנה המרכזית, בחדר אחד.

הצטרפתי לתנועת "הצופים הדתיים", ולאחר מכן עברתי לבני-עקיבא. בפעולות התעניינתי בנושאי דת ומדינה, ושאפתי להשתתף בהקמת יישובים. בסיום כיתה ח' התארגנה קבוצה לטירת-צבי ביניהן ציפקה אולרייך וחנה גולדשמידט. המצב הכלכלי בבית לא היה טוב, ונאלצתי ללמוד בערב. רציתי לצאת להכשרה, שם יכולתי גם ללמוד. סיימתי את ביה"ס היסודי בגיל שש עשרה, כשחברותיי לכיתה בנות ארבע עשרה.

בשנת תש"א עברתי לטירת-צבי. נסענו שלוש הבנות – ציפקה, חנה ואני, ועוד שתי בנות שעזבו בהמשך, והגענו לטירת-צבי. עברה שנה, אבא רצה שאחזור ללמוד, ואני לא הסכמתי, למרות הלחץ שהפעיל עלי. לגרעין שלנו הצטרפו אחר כך חנה קיני ואלישבע בן-צבי שיצאו ללימודים. ראינו זאת בעין רעה: במקום להגשים רעיון, הן יוצאות ללימודים. התגוררנו בחדרי החברים שעבדו בחיפה - הגזבר ועוד שני בעלי תפקידים, שהגיעו הביתה לסופי שבוע, (ואנו שכבנו לישון במיטותיהם בהיעדרם).

בבוקר הראשון ב"טירת צבי", קמתי והרחתי ריח נהדר של חציר ושל ירק. יצאתי מהגדרות – והנוף המשגע, נכנס לי לנשמה – ממש שתיתי אותו. עבדתי בגן-הירק ובלול. אהבתי את העבודה בגן הירק אשר בבית, יחד עם המרכז והיתה לי שמחה בלב. אהבתי במיוחד את אורח החיים – שלא היתה בו הפרדה בין הדת לחיי המעשה.

עבדתי גם בלול. עם שחר יצאתי למרעה עם תרנגולי הודו. קודם עם הפרגיות ואחר כך עם הגדולים. היה לי מקל-רועים ירוק, והייתי יוצאת איתם לשדות האספסת. היו להם ב"טירת צבי", גם יוני דואר. כשהחבר שעבד איתן יצא להשתלמות, הוא הפקיד אותן בידי. בבוקר הייתי פותחת להן את השובך ונותנת להן לצאת החוצה ובערב חוזרת אליהן, מחליפה להן את המים, נותנת להן אוכל וסוגרת אותן בתאים. ובמשך היום כאשר הייתי בשדה עם ההודיים היו מרחפות מעלי היונים ששחררתי – זה היה כל-כך טוב ויפה. כל-כך אהבתי את המקום.
כמעט שלוש שנים הינו שם חמש הבנות, ושנה לאחר מכן נוסד הגרעין והצטרף אלינו. כשהיינו חמש בנות ב"טירת-צבי" קיבלנו יום לימודים בשבוע, אצל חבר "כפר עציון" ששימש כמורה. כשהפכנו לגרעין קיבלנו חצי יום לימודים בשבוע. בהמשך, למדתי גם לרכב על סוס. היתה זו חוויה אדירה, לרכב בשדה, בים הדגן. גם עם כלבים היתה לי חוויה. היו לנו כלבי שמירה – שני בוקסרים, שטופלו בידי אורי אליאב. הם שוטטו בתוך חצר מגודרת שם היתה להם גם מלונה. מחוץ לחצר המגודרת, היו האוהלים שלנו. פעם בדרכי מחדר האוכל נכנסתי והצצתי לחצר (ואורי לא סגר את דלת המלונה) והם התנפלו עלי כמו אריות טורפים והפילו אותי ארצה. היה זה ביום ששי אז התקיימה ישיבת המזכירות. החלונות של צריף המזכירות פנו אל חצר הכלבים והם שמעו את הצעקות שלי ויצאו לחלץ אותי מהם. נצח עבר עד שהם השתלטו על הכלבים!.. וכתוצאה מכך, שכבתי זמן רב בחדר-חולים. ציפקה אולייך ואני היינו מין צחקניות כאלה. אהבנו לצחוק מאנשים. בימי גשם כשהיה המון בוץ עמדנו לצפות כיצד אנשים מחליקים עליו ונופלים – וממלאות פינו בצחוק.

עברנו להרצליה, אז אורי רוזמן נולד. כשהגענו להרצליה, ציפקה ואני רצינו לגור ביחד. היות והיו מעט אוהלים, אז לקחו אוהל גדול והפרידו לנו חלק משלנו. הייתי בין אלה שעלו לחזעל'ה, ושם קיבלתי תפקיד חשאי- שומרת הסליק. כמה חודשים לאחר מכן, עלינו לסעד תחתית. בעליה למקום השתתפו כולם - חלק נשארו בו לאחר מכן וחלק לא. אני לא נשארתי, עבדתי אז בבית-חרושת חדש בהרצליה. זכורה לי חתונתם של רחל ורלי סימון בהרצליה, למדתי אז ריקודי-עם. הכנתי לחתונתם יחד עם בנות הגרעין הפולני של רבקה לוי, את הריקוד "שרהל'ה". כעבור שנה ירדתי לסעד. היתה לנו נסיעה מיוחדת במינה. נסענו בליווי בריטי, עם משוריין בריטי מקדימה ומשוריין מאחור. ממש פמליה!

ב"טירת-צבי" הודרכנו להשתמש בדגלים כאמצעי קשר. מסיבה זו נשלחתי להשתלם במורס. הקורס היה בשפיים, שם נפגשתי עם שפרה ניר שהגיעה לאותו קורס מהרצליה. שבועיים לפני הסוף הפסיקו אותו- היה זה בחמישה-עשר במאי, יום הכרזת המדינה. חזרנו לסעד עם שיירה לנגב, שם נכנסנו לתפקיד הקשריות.

עכשיו אספר על המשפחה הגרעינית. אני – חיה-שרה, אישי – אליעזר- (אלטשולר לשעבר) – התחתנו בכ"ג בשבט בשנת 1949. היינו חברים עוד ב'סעד תחתית'. נסענו להרצליה ושם התחתנו. לאחר תקופה נאלץ אליעזר להצטרף לאמא שלו כדי לעזור לה, וחיינו מחוץ לקיבוץ. שנה לאחר הנישואין נולדה שלומית-רבקה ולאחר כמה שנים נולד מוני. שאפתי כל הזמן לחזור לקיבוץ. לאחר שמונה שנים, חזרנו לקיבוץ לניסיון ולאחר מכן התקבלנו כחברים. שנה וחצי לאחר מכן נולד חגי.

(ראיינה בעבר חייצ'ה יקותיאל)